

stopt. In Klooster Nazareth. Maar het is er nog. En... daar komt binnenkort plek! Oh ja en wat die Drossard de la Courtstraat in Gemert betreft die is niet naar Paulus de landdrost genoemd, maar naar diens vader, die drossard in Gemert was. En zo lijkt me het portret toegeschreven naar Paulus de la Court dat in het gemeentehuis boven de trap hangt ook niet van Paulus maar van diens vader Peter de la Court. Bij dit 'kapittelstokje' is afgebeeld de schilderij van Paulus de la Court, die hangt in het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch. (Met dank aan Bertus van Berlo)

De kruistitel van het Esdonks kapelleke

In het altaar van de Esdonkse kapel zit een schilderstuk waarop de kruisiging van Jezus is afgebeeld. Het heeft me al jaren geïntregeerd dat boven het hoofd van Jezus een bordje is aangebracht, niet met de gebruikelijke tekst INRI, maar met een heel epistel naar het schijnt in spiegelschrift!? Nadere bestudering leidde al gauw tot de conclusie dat hier in drie verschillende talen, te weten het Hebreeuwsch of het Aramees, in het Grieks en in het Latijn, INRI (dat staat voor **J**ezus **N**azarenius, **R**ex, **J**udeorum/koning der Joden) hier 'vol'

was uitgeschreven.

Maar de vraag bleef: Waarom in spiegelschrift?

Alles sloeg ik er op na. Ook het Evangelie van Johannes 19, 17-22: "En met het kruis op zijn rug vertrok hij naar de zogeheten schedelplaats, in het Hebreeuws Golgotha. Daar werd hij gekruisigd en met hem twee anderen, aan weerskanten één, en Jezus in het midden. Op het bordje dat op het kruis werd aangebracht had Pilatus laten

Het altaarstuk uit de Esdonkse kapel.

schrijven: Jezus de Nazareeër, koning der Joden. Dit opschrift kregen heel wat Joden te lezen, want de plaats waar Jezus gekruisigd was, *lag dicht bij de stad; en het stond er in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks. De Joodse hogepriesters zeiden tegen Pilatus: 'U moet niet schrijven: koning der Joden, maar dat hij gezegd heeft: ik ben de koning der Joden.'* Pilatus antwoordde hun: *Wat ik geschreven heb, blijft geschreven."*

Johannes gaf dus geen antwoord op mijn vraag. In Encyclopedieën vond ik vervolgens wel dat het Hebreeuws van rechts naar links gelezen moest worden en ik bedacht dat in dat gegeven wellicht een verklaring te vinden zou zijn voor mijn Esdonks probleem. Want waarom zou Pilatus niet ook het Grieks en het Latijn hebben laten spiegelen om het voor de Joden wat gemakkelijker (in hun stijl) leesbaar te maken. Welnee zeiden me allerhande 'deskundigen'. Die lokale kunstschilders hebben gewoon iets nageschilderd van een of andere foute grafische prent, 'in de grafiek' zouden dat soort blunders heel vaak voorkomen.

Maar ik vond dan toch dat aan mijn verklaring minstens net zoveel waarde gehecht moest worden. Maar ja ik had geen bewijs.

En dan valt mijn oog - we zijn intussen

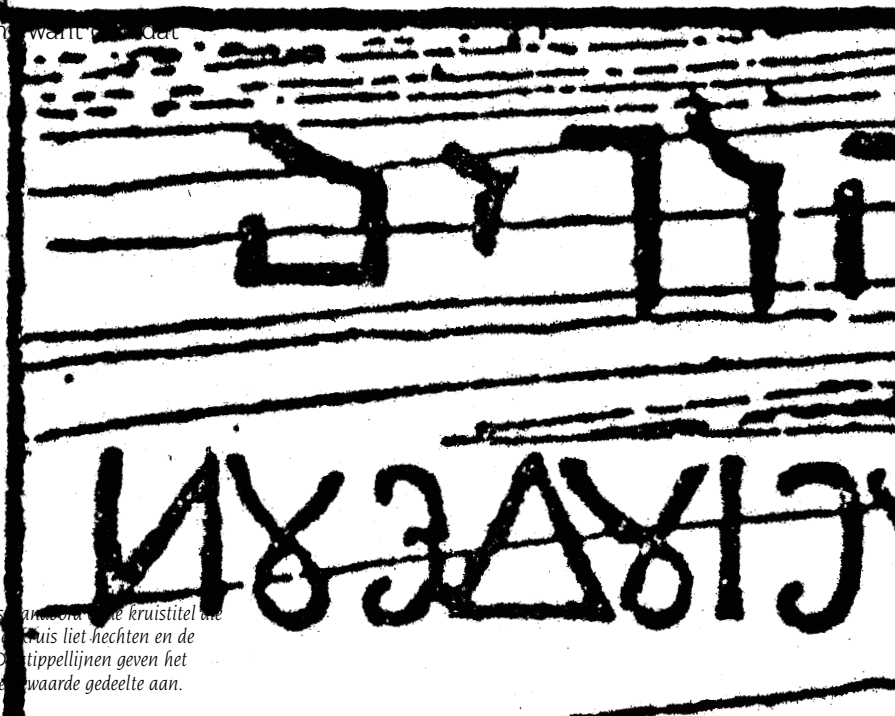
heel wat jaren verder - op een 'item met een plaatje' in een Beknopt Kerkelijk Handwoordenboek (uitgave Bijvoet-Mutsaers te Tilburg, 1910). Dit 'item' luidt 'kruistitel' en hierna volgt de verkla- rende tekst: *'Kruistitel (of schandbord) was bij de Romeinen een op een bord geschreven tekst, die aan het kruis gehecht werd, en de reden der veroordeling aangaf. Deze was voor den Zaligmaker zijn koningschap, vandaar dat de titel luidde: "Jezus Nazarenus Rex Judaeorum". De tekst was geschreven op oostersche wijze van rechts naar links, in het Hebreeuwsch, Grieksch en Latijn.'* Van groot belang is voorts dat deze wetenschap is ontleend aan een te Rome in de Santa Croce bewaard gebleven fragment van het oorspronkelijke (?) schandbord.

Het raadsel van de schildering in het altaar van het Esdonks kapelleke is daarmee voor mij opgelost. Niks blunder van een lokale schilder, maar een getrouwe nabootsing van een authentiek in de Santa Croce te Rome bewaard gebleven curiosum van, naar wordt verondersteld, zo'n slordige 2000 jaar oud. De Esdonkse afbeelding van deze curieuze kruistitel is overigens niet uniek. In de loop der jaren heb ik hem op verschillende plaatsen al zo gezien. Het bekendste voorbeeld is ongetwijfeld de door Hubert en/of Jan van Eyck in de vijftiende eeuw geschilderde kruisiging,

nu in het bezit van het Metropolitan Museum of Art in New York (jaja de Esdonkse kruistitel bevindt zich in 'goej' gezelschap). Maar stellig meen ik de gespiegelde 'kruistitel' ook gezien te hebben op gewoon oude overlijdensprentjes in Gemert. Wil daar eens iemand naar uitkijken want dat

waren dus geen misbaksels.

Met dank aan Vittorio Basta!

Reconstructie van het originele S. 1000. De kruistitel die Pilatus boven Jezus hoofd aan het kruis liet hechten en de reden der veroordeling aangaf. De tippellijnen geven het thans nog bestaande en te Rome vande waarde gedeelte aan.

